

GERÄT 06H

The missing link

Er is al heel veel gepubliceerd over de ontwikkeling van het aanvalsgeweer tijdens de tweede wereldoorlog. In al die artikelen, boeken en YouTube video's wordt een en ander met de grootste stelligheid beweerd. Met name de ontwikkeling van de rollenvergrendeling lijkt vele verschillende waarheden te kennen. Het grootste enigma in die historie is het Mauser Gerät 06H. Daar schijnt nog maar één exemplaar van te bestaan en dat bevindt zich in de collectie van het Springfield Armory National Historical Site museum.

AK56 Wapenmagazine werd in de gelegenheid gesteld om een volledig functionerend Gerät 6H, te bekijken en uit elkaar te trekken. Dit wapen bevindt zich in een Nederlandse privé collectie.

En het is nep...

Ja, het is een uiterst precies nagemaakte replica van het echte Gerät 06H en wat zouden wij dit wapen graag bezitten! En we zijn niet de enige liefhebbers die een ongezonder hoge hartslag krijgen bij het zien van zo'n "namaak". Stel dat dit exemplaar bij opbod geveild zou worden, dan zou de prijs zomaar eens ruim voorbij de 15.000 euro kunnen gaan. Ziet u, omdat het origineel in de ontwikkeling van het aanvalsgeweer zo belangrijk is geweest en er nog maar eentje te bezichtigen is, zijn ook de bijna net zo schaarse, ambachtelijk gefabriceerde replica's het bekijken, het *hebben!*, hun geschatte prijs meer dan waard. Zo zeldzaam als een kip met tanden.

Het verhaal begint met het MP44 "Sturmgewehr". Dat bewees al snel de waarde van een relatief kort geweer dat zowel semi- als volautomatisch kon vuren. En het bewees de waarde van een kaliber dat de kogel niet tot voorbij de horizon kon jagen, maar tot aan een meter of 300 net zo dodelijk was als zijn grote full power voorgangers. En het bewees dat een plaatstalen geweer dat aan de buitenkant nauwelijks afgewerkt was en op het laatst niet eens meer overal van een finish was voorzien, net zo effectief kon zijn als de nauwgezet gefabriceerde grendelgeweren die het verving. Het Sturmgewehr bewees dit en nog veel meer. Het was een omslag in over hoe men over militaire geweren en bijbehorende kalibers dacht, zowel qua productie en gebruik ervan. Het waren de Russen die het belang ervan het eerst begrepen en omarmden in de vorm van hun Kalashnikov en hun 7,62 x 39 patroon. (Beide tot stand gebracht met dank aan in de Sovjet Unie te werkgestelde Duitse experts.)

Onsympatiek

Iedereen dus helemaal tevreden met die MP44? Nee, ondermeer bij Mauser meende men dat het allemaal nog goedkoper en sneller kon. Bij Mauser was men namelijk al langer in de weer met een starre vergrendeling die met rolletjes werkte. Men had daartoe de naar buiten/naar binnen bewegende nokken van het G43/K43 geweer vervangen door twee hardstalen rollen. De proefopstelling kreeg de aanduiding Gerät 02 en toen dat potentie bleek te hebben, werd het daadwerkelijk in een G43 ingebouwd. De aanduiding werd Gerät 03. Overigens staat Gerät in deze context voor "apparaat" of "proefopstelling". We praten trouwens over 1943.

Simultaan aan dit project in kaliber 7,92 x 57, begon men met een geheel nieuw vel kalkpapier op de tekentafel, aan een rollenvergrendelde karabijn die de toen pas ingevoerde 7,92 x 33 Kurz patroon zou gaan verschieten. Het zat Mauser natuurlijk helemaal niet lekker dat concurrent Haenel met hun onsympathieke Hugo Schmeisser, goede sier maakte met de Maschinenkarabiner 42 (die uiteindelijk het MP44 Sturmgewehr zou worden). Mauser had dit trouwens voor een

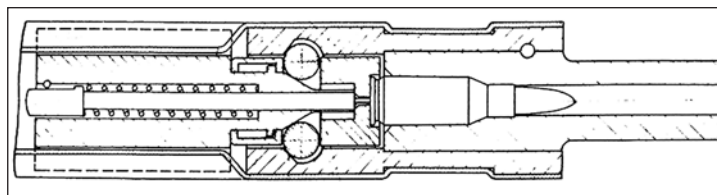
De eerste (starre!) rollenvergrendeling werd door Mauser in een aangepaste G43 uitgetoetst.

Tumultueuse Duitse wapengeschiedenis in beeld. Van Sturmgewehr naar G3. Er tussenin Gerät 06H. Nog steeds een beetje in nevelen gehuld.

Zo vals als een briefje van 11 euro, maar wel meer dan tienduizend euro waard!
Bovendien is het een weergaloos studiemodel.

De Gerät 06H vergrendeling. Na bijna 75 jaar G3 zo herkenbaar.

deel aan zichzelf te danken. Immers, toen de fabrikant in 1938 door het Waffenamt gevraagd was om een volautomatisch geweer dat tot 800 meter effectief moest zijn, te ontwerpen, had de Mauser directie geantwoord dat ze wel wat anders te doen hadden. Haenel daarentegen was wél op het verzoek ingegaan.

Mauser wilde de opgelopen achterstand inlopen door een beter Sturmgewehr in kaliber 7,92 Kurz te ontwikkelen. Dat moest de starre rollenvergrendeling van het Gerät 03 krijgen, voor zoveel mogelijk uit in de vorm geperste plaatstalen onderdelen bestaan en als het kon met de helft minder benodigde man/machineuren te fabriceren zijn. Take that, brother, of hoe je de dikke vinger die men in het diepe zuiden naar de lui in Suhl ging opsteken, maar wil noemen.

Heiligschennis

En nu wordt het al schimmig. Volgens sommige direct na de capitulatie in hun nek gegrepen Mauser ingenieurs ontdekte men bij toeval dat er helemaal geen gasaftap met cilinder, zuiger en gasstang nodig waren om de wig die de rolletjes naar buiten drukte, daar weer tussenuit te krijgen en zo de vergrendeling op te heffen. Liet men dat zogenoemde stuurstuk niet zo ver tussen de rollen komen, maar alleen met diens schuine, wigvormige voorzijde, dan drukten de rolletjes dit stuurstuk, en dus de zware afsluiterdrager waar dit aan vastzit, zelf wel met enige vertraging tussen hun beide uit. Half star dus, omdat zodra de patroon wordt ontstoken er kracht op de rollen wordt uitgeoefend en de ontgrendeling al begint.

Dit systeem scheelde onderdelen, dus tijd, dus geld. Zaken waar nazi-Duitsland steeds minder van ter beschikking had. Bovendien maakte het halfstarre systeem het boren van een aftapkanaaltje in de loop, overbodig; iets dat sowieso in de Duitse wapencultuur altijd al als heiligschennis werd gezien. Een loop is de ziel van een wapen en daar boor je geen gaatje in!

Allemaal bij toeval ontdekt en met Duits vernuft uitgewerkt. Maar er zijn ook bronnen die bewe-

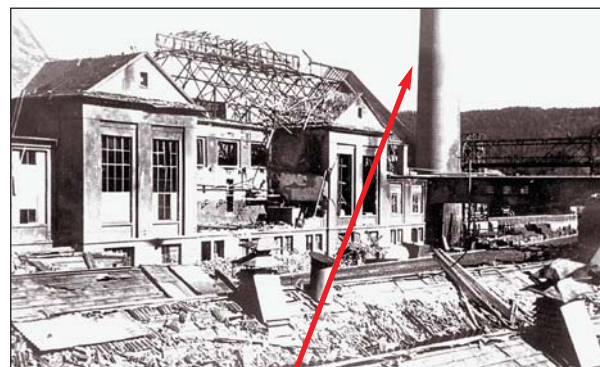
ren dat het halfstarre principe al in de jaren '30 in Polen was bedacht en op een of andere manier na de bezetting van dat land, zijn weg naar Oberndorf had gevonden. Hoe het ook zij, het experimentele Gerät 06 dat dus met een starre rollenvergrendeling en een gasaftapsysteem werkte, werd opgevolgd door het Gerät 06 (H). De H van *Halbstarr*.

De waarheid volgens dr. Karl Maier

Vanaf begin 1944 probeerde men bij Mauser verschillende uitvoeringen uit waarbij vooral naar de optimale wighoek en de hoek van de vergrendeluitsparingen in de kast werd gezocht. Gelijktijdig optimaliseerde men constructieve details van het wapen zodat er een perfecte balans zou ontstaan tussen materiaal- en machinekosten, levensduur en de benodigde productietijd per geweer. Aan arbeidskrachten was geen gebrek, Mauser kon beschikken over de bewoners van een naburig concentratiekampje.

In de herfst van 1944 kreeg het Gerät 06H van het Heereswaffenamt de officiële aanduiding toegewezen van StG 45(M). Het StG van Sturmgewehr en de M van Mauser. De fabriek kreeg tevens opdracht tot het vervaardigen van onderdelen waarmee 30 geweren gebouwd konden worden. Dit alles volgens Dr. Karl Maier in 1995 in een brief aan een Nederlandse verzamelaar. Maier was een wiskundige die bij Mauser werkzaam was geweest en de optimale hoeken tussen stuurstuk en grendeluitsparingen had berekend.

Zijn verklaringen rammelen hier en daar; mogelijk opzettelijk uit loyaliteit aan zijn oude werkgever of om zich belangrijker voor te doen dan hij was tijdens de ontwikkeling van dit specifieke wapen. (Ook andere Mauser medewerkers die direct na de oorlog in de kraag werden gevat, hebben deels sprookjes verteld die door hun niet altijd terzakekundige militaire ondervragers voor zoete koek werden geslikt.)

Ook zoiets raars: de Mauser fabriek stond na de oorlog nog vrijwel intact overeind. “Vanwege de verdeckte ligging in het Neckar-dal...” Ja joh, ‘tuurlijk. Wel liep de energiecentrale bomschade op, net als het naburige klooster (onder).

Zoek de verschillen tussen het enige originele Gerät 06H die zich in de VS bevindt en de uitzinnig mooie replika die bijna een kwart eeuw later in zeer kleine oplage is gemaakt. In tegenstelling tot familie Vollmer heeft John Cross geen poging gedaan om de boel te beduvelen.

Hoe het ook zij, het Gerät 06H bereikte nimmer het productiestadium. Veel verder dan experimentele beproevingsmodellen en die 30 sets onderdelen om een nul-serie mee te bouwen, is het waarschijnlijk nooit gekomen.

We gaan met de trein en we nemen mee...

Begin april 1945 kreeg de fabriek opdracht om te evacueren. Essentiële machines en overige productiemiddelen, waaronder tienduizenden documenten, tekeningen enzovoort, moesten worden ingekrat en samen met een paar honderd man personeel, waaronder ontwerpers en technici, per trein richting Oostenrijk verkassen. Uiteraard moesten ook alle experimentele wapens meegenomen worden en de fabriek moest worden opgeblazen. Dat laatste wist men te verhinderen (de Fransen zouden een paar jaar later de boel vernielen), maar de 29 wagons tellende trein vertrok inderdaad in de nacht van 19 op 20 april. Vanwege de activiteiten van vooral de Amerikaanse luchtmacht die alles dat op rails stond overhoop schoot, vlotte de reis niet echt. Op 30 april arriveerde de Mauser trein pas in Ötztal. Daar hadden de nazis in het diepste geheim een met waterkracht aangedreven windtunnel gebouwd waar men onder bijna supersone omstandigheden vliegtuigen en raketten kon testen. Project Sidderaal was weliswaar nog niet gereed maar de treintunnel die erbij hoorde, was dat wel.

De inzittenden van de Mausertrein hadden er ondertussen genoeg van. Hitler leefde niet meer, de oorlog was verloren. Weet je wat? We nokken ermee! Aldus stapte men uit en wandelde naar buiten, de vrijheid tegemoet.

Souvenirjagers

Het duurde tot 25 mei eer een geallieerd inlichtingenteam in Oberndorf concludeerde dat de Mauser fabrieken leegehaald waren, en vervolgens nog een week om de verlaten trein die men

in het Oostenrijkse Tirol had ontdekt, daarmee te associëren. Van een gecoördineerde onderzoek-sactie was daarna geen sprake. De inhoud van de trein werd min of meer door de Britse, de Amerikaanse, de Canadese en de Franse militaire onderzoekers op hapsnap wijze in beslaggenomen, waarschijnlijk nadat lokale souvenirjagers al hun deel er uit hadden geroofd. Tussen de verdwenen zaken hebben die 30 sets Gerät 06H-onderdelen gezeten. Dat die aan boord waren, hebben meerdere Mauser medewerkers nadien verklaard. En als we Erich Illenberger, projectleider machinegeweren bij Mauser, moeten geloven, tevens vier complete wapens.

Hoeveel, wanneer en waar de sets na de oorlog alsnog door geïnterneerde Mauser medewerkers zijn geassembleerd, is nooit duidelijk geworden. Waar ze zijn gebleven, is helemaal een raadsel. Vooralsnog is er slechts een-tje te bekijken in het Springfield Armory National Historic Site museum.

Wel is er namaak verschenen. Udo Vollmer verkocht er in de jaren '80 twee aan het *Wehrtechnisch* Museum in Koblenz, nadat zijn bekende vader Heinrich Vollmer was overleden. Lange tijd werd dit paar door experts aangezien voor het definitieve model. Authentiek en door het museum voor een bijbehorende prijs aangeschaft.

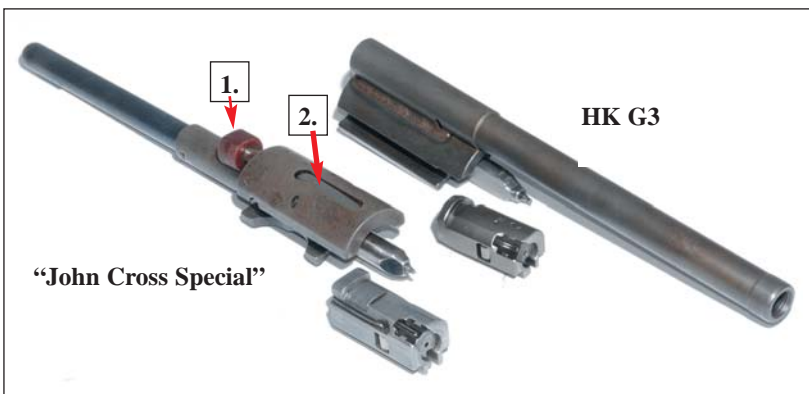
Inmiddels zijn ze door de mand gevallen als volkomen namaak. De afsluiterkop zou zelfs een

Het blikken stofdeksel wordt automatisch geopend zodra de afsluitergroep zich naar achteren beweegt. Let ook op de met een C-clip geborgde asjes. Ook het 10-schots magazijn lijkt niet authentiek te zijn.

nabewerkte afsluiter uit het na-oorlogse G3 geweer zijn! De hoek van het stuurstuk – 35° -

Cross heeft zijn replika van een buffer (1) en afsluiter-sper (2) heeft voorzien. Waarom is ons niet bekend. Wellicht wilde hij iets bewijzen.

De in aanbouw zijnde windtunnel, Projekt Sidderaal in het Ötztal, Tirol Oostenrijk. Hier eindigde eind april 1945 de reis van de Mauser-trein die er vervolgens wekenlang onbeheerd bleef staan.

bleek eveneens voor geen meter te kloppen omdat uit verhoren en documenten vast is komen te staan dat die 22° moet zijn. Kortom, het museum is belazerd.

Doe mij eens een originele...

Het door ons bekeken wapen is zoals gezegd ook geen origineel. Het is in een zeer beperkte oplage door de Engelse wapenmaker John Cross gemaakt. Van plaatstaal en vervaardigd aan de hand van de originele Mauser tekeningen die kennelijk toch niet allemaal verdwenen waren. (Er gaat zelfs een verhaal dat zo'n 20 jaar geleden twee garageboxen in Duitsland ontdekt werden die vol lagen met documenten, tekeningen enzovoort betreffende Duitse schouderwapen-ontwerpen in de oorlog.)

Cross kreeg in de jaren '90 in eerste instantie van Henk Visser, een Nederlandse wapenverzamelaar, opdracht om een in de VS opgedoken en door hem gekochte onderdelenset van een Gerät 06(H) te completeren. Kennelijk een klus die Cross inspireerde tot het vervaardigen van een serie compleet nieuwe Gerät 06H's. Zo authentiek mogelijk, dus met een kast die vervaardigd is van twee aan elkaar gelaste plaatstalen delen. Plaatstaal dat met behulp van zelfgemaakte malen in de vorm geperst en deels handgeklopt is. Voorts zo te zien een gekaapte Mauser K98 loop, uiteraard gekamerd in kaliber 7,92 x 33 en voorzien van de groeven die het uittrekken van de lege huls bevorderen.

Eerlijk duurt het langst

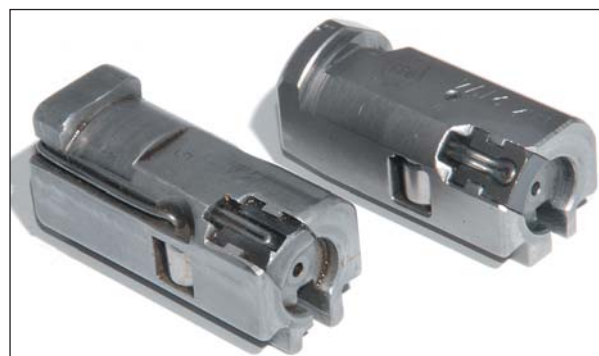
Het eindresultaat mag er zijn. Sterker: zou Cross niet zo eerlijk zijn geweest om "Firepower International England" in de rechterzijde van de kast te meppen en in plaats daarvan met wat namaak nazi-stempeltjes te hebben gestrooid, dan zouden we bijna gedacht hebben dat het een originele, authentieke Gerät 06H betrof.

Bijna, omdat Cross verder is gegaan. Hij is verdergegaan waar de Mauser ontwerpers in het voorjaar van 1945 stopten. Heel belangrijk is het aanbrengen van een sper die het uit zichzelf openstuiteren van de afsluitergroep moet voorkomen. Die zat niet in het origineel; althans, we kunnen hem op geen enkele tekening ontdekken.

Cross heeft tevens een buffer achterop het afsluiterdraagstuk aangebracht en hij heeft een kolfvorm gebruikt die op eerdere experimentele modellen is gebruikt maar duidelijk anders is dan het banaanvormige exemplaar dat op het Springfield Museum exemplaar zit. Ook is de Cross kolf niet van hout maar van een of ander kunststof uit de Phenol/Tufnol familie. Het doet niets af aan de uitstraling die dit specifieke wapen heeft. Het binnenwerk, de vergrendeling dus, lijkt op die sper en buffer na, volkomen identiek te zijn aan die van het Gerät 06H, en dat is waar het om gaat, natuurlijk.

Daar, in de collectie Huisman, hielden we de missing link tussen MP44 en G3 geweer in handen. De historische brug tussen Mauser en Heckler & Koch. De stamvader van al die spraakmakende naoorlogse rolenvergrendelde geweren, karabijnen, pistoolmitrailleurs en pistolen.

Hoeveel exemplaren Cross heeft gemaakt? Volgens sommigen 5 stuks, andere insiders beweren het dubbele. Een ervan bevindt zich dus in de collectie Huisman en eentje in de collectie van een andere Nederlandse verzamelaar. We zien groen van afgunst!

Tussen de Gerät 06H afsluiter en die van het G3 geweer zit ongeveer 10 jaar ontwikkelen. Deels in Spanje, deels in Duitsland. Maar van begin tot eind door (ex-)Mauser technici.

Het profiel van de Gerät 06H kast en dat van het latere G3 geweer ontlopen elkaar nauwelijks.

Authentieke 30-schots houder met "Kurz" patronen en de zo te zien niet-originele 10-schots magazijn van John Cross. Hij moet een ware vakman zijn!